

SOTKAMON
KUNTA

Läsnäolon
tukemisen
malli

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
2. LÄSNÄOLON TUKEMISEN MALLI	4
2.1. KIINNITTÄMISEN TUKEMINEN JA POISSAOLOJEN EHKÄISY	4
2.2. KOHDENNETUT TOIMET	8
2.3. VAHVA TUKI	9
3. POISSAOLORAJAT	10
3.1. RAJA 50 TUNTIA	10
3.2. RAJA 100 TUNTIA	11
3.3. RAJA 200 TUNTIA	11

1. JOHDANTO

Sotkamon perusopetuksen läsnäolon tukemisen malli on yhtenäinen koko perusopetuksessa ja on päivitetyn perusopetuslain 26 § mukainen. Perusopetuslaki 26 § velvoittaa opetuksen järjestäjiä ennaltaehkäisemään ja suunnitelmallisesti seuraamaan ja puuttumaan poissaoloihin. Lisäksi mallin suunnittelussa on hyödynnetty Opetus- ja kulttuuriministeriön antamia valtakunnallisia suosituksia koulujen poissaoloihin puuttumisesta. Koulun kaikkien toimijoiden yhteinen tehtävä on tukea oppilaiden kiinnittymistä kouluun. Mallissa lähtökohdaksi ei oteta vain puuttumista poissaoloihin, vaan kiinnittymisen tukeminen ja poissaolojen ennaltaehkäiseminen on yhteisöllinen tehtävä, mitä tehdään jokaisessa hetkessä koulujen arjessa. Mukana tässä työssä ovat oppilaat, huoltajat sekä koulujen moniammatillinen henkilökunta.

Luokanopettajan tai -ohjaajan vastuulla on seurata oppilaiden poissaoloja. Tähän opettajaa velvoittaa perusopetuslain 26 §. Luokanopettajan tai -ohjaajan tulee tehdä seuranta luokalleen vähintään neljä kertaa lukuvuoden aikana: viikoilla 40, 50, 8 ja 18. Jokaisen seurantaviikon jälkeen opettajat ilmoittavat koulun omalle opiskeluhuoltoryhmälle koululla sovitulla tavalla luokittain oppilasmäärät, jotka ovat ylittäneet poissaolorajat (50, 100 ja 200 tuntia). Koulujen opiskeluhuoltoryhmien tehtävänä on seurata oman koulun poissaolomäärien kehittymistä lukuvuoden aikana. Mikäli opiskeluhuoltoryhmä huomaa jollakin luokalla olevan erityisen paljon poissaoloja, mietitään yhdessä opettajan kanssa, kuinka luokkaa voidaan tukea (esimerkiksi luokan ilmapiirikysely, ryhmäyttäminen, vuorovaikutustaitojen harjoittelu). Sotkamon kunnassa poissaolojen tilastot kerätään joka lukuvuoden lopussa kouluilta *Tietoja koulun toiminnasta* -lomakkeella. Kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmä käsittelee kuntakohtaisesti poissaolotilastoja vuosittain ja seuraa poissaolomäärien kehitystä kunnassa.

Tässä mallissa annetaan työkaluja poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja kouluun kiinnittymiseen, mutta myös ohjeet opettajille siihen, kuinka poissaoloihin tulee puuttua. Lisäksi annetaan keinoja läsnäolon tukemiseen, kun poissaoloja kertyy enemmän. Tutkimusten mukaan varhainen puuttuminen poissaoloihin on tärkeää, sillä poissaolojen on nähty olevan yhteydessä oppilaiden hyvinvointiin sekä oppimistuloksiin. Koulupoissaolot voivat olla merkki hyvin erilaisista vaikeuksista, kuten esimerkiksi kouluun liittyvä ahdistus, oppimisen haasteet, kaverisuhteet, kiusaaminen, perhetilanne, fyysiset tai psyykkiset sairaudet. Poissaoloihin puuttuminen ja läsnäolon tukeminen voivat katkaista kierteen ja tuoda oppilaan tarvittavan tuen piiriin.

Huoltajien rooli lastensa kouluun kiinnittymisen tukemisessa on merkittävä. Huoltajien vastuulla on, että koulusta ei jäätäisi pois liian kevyin perustein, sillä huoltajat ovat velvollisia huolehtimaan lastensa koulunkäynnistä (Perusopetuslaki 26§). Huoltajat voivat ilmoittaa koululle oman huolensa lapsestaan milloin tahansa. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa on mahdollista sopia toimenpiteet, joilla jokaisen oppilaan läsnäoloa pystytään tukemaan yksilöllisesti. Huoltajiin ollaan koululta aina yhteydessä poissaolorajojen ylityksien yhteydessä sekä opettajan huolen herätessä.

Opettajalla on velvollisuus viedä oppilaan asioita eteenpäin heti, kun huoli oppilaasta herää. Tähän ei vaikuta pelkästään oppilaan poissaolojen tuntimäärä. Opettajan huolen eteenpäin viemiseksi on OAJ tehnyt avustavan kaavion huoliprosessikaavio.pptx (live.com). Sotkamon *Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirjassa* on avattu huolen puheeksi ottamista, mikä toimii opettajien apuna. Lastensuojelulaki 25 § velvoittaa opetustoimessa työskenteleviä ilmoittamaan kunnan sosiaalitoimesta vastaavalle taholle eli lastensuojeluun mikäli saa tietoonsa lapsen, jonka hoidon tai huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollisen lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitus voi olla lastensuojeluilmoitus tai huoli-ilmoitus. Tämä tulee tehdä aina, kun iso huoli lapsesta on olemassa, riippumatta oppilaan poissaolomäärästä.

Tärkeää on läsnäolomallin juurruttaminen ja henkilökunnan sekä huoltajien perehdyttäminen. Läsnäolomallia tulee esitellä vanhemmille vanhempainilloissa ja laittaa esille Wilmaan. Henkilökunnan perehdytyksestä ja mallin juurruttamisesta pitää huolen se, että malli otetaan esille säännöllisesti opettajankokouksissa. Huomioidaan läsnäolomallin perehdytys aina erityisesti uusille työntekijöille ja uusille vanhemmille.

2. LÄSNÄOLON TUKEMISEN MALLI

Läsnäolon tukemisen malli ja on avattuna tähän asiakirjaan seuraavaksi.

Läsnäolon tukemisessa on kolme tasoa: *kiinnittämisen tukeminen ja poissaolojen ennaltaehkäisy, kohdennetut toimet ja vahva tuki*. Jokaiseen tasoon on kirjattu toimenpiteet, joita kouluissa toteutetaan. Poissaolorajoja on kolme: 50 tuntia, 100 tuntia ja 200 tuntia. Näissä jokaisessa on omat toimintaohjeet, kuinka toimitaan poissaolomäärien ylittäessä rajan.

2.1. KIINNITTÄMISEN TUKEMINEN JA POISSAOLOJEN ENNALTAEHKÄISY

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittämistä ja läsnäoloa tuetaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla. (Opetussuunnitelman perusteet 2014, luku 5.1) Kiinnittämisen tukemisesta ja poissaolojen ennaltaehkäisystä on

vastuussa jokainen koulujen henkilökunnasta. Tätä työtä tehdään päivittäin yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Poissaolojen ennaltaehkäisy on jokapäiväistä työtä kouluissa oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi.

Poissaolojen systemaattinen seuranta yksilö- ja ryhmätasolla:

Opettajat merkitsevät yhteisesti sovitun mallin mukaisesti poissaolot päivittäin Wilmaan, josta niitä on luokanopettajan/ luokanohjaajan helppo seurata. Samoin huoltajat näkevät huollettavansa poissaolomäärät Wilmasta. Poissaolojen seurantaan opettajan tulee tehdä vähintään neljästi vuodessa viikoilla 40, 50, 8 ja 18. Opettajalla on lain mukaan velvoite seurata poissaoloja (Perusopetuslaki 26 §). Luokanopettajan/ luokanohjaajan tulee reagoida heti, mikäli poissaolojen suuri määrä aiheuttaa huolta tai opettajalla herää huoli oppilaan koulunkäynnistä tai hyvinvoinnista. Koulujen opiskeluhuoltoryhmien vastuulla on ryhmätason seuranta koulujen lukuvuoden aikana.

Arvostava ja välittävä kouluilmapiiri:

Koulun henkilökunta sitoutuu tähän ja näyttää oppilaille esimerkkiä. Arvostava kohtaaminen on esimerkiksi sitä, että ollaan kiinnostuneita toisesta ihmisestä. Kohdataan koulussa toiset aidosti ja välittäen. Myönteinen kouluilmapiiri lisää oppilaiden ja koulun henkilökunnan hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä. Myönteisestä ja välittävästä ilmapiiristä on vastuussa koulun jokainen toimija.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen:

Tunne- ja vuorovaikutustaitoja tulee harjoitella koulussa säännöllisesti. Taitojen harjoittaminen on jokaisen aikuisen vastuulla kaikissa arjen tilanteissa. Opettajien tukena tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa voivat olla kuraattori, kouluvalmentaja, seurakunnan tai kunnan nuorisotyöntekijät. Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat yksi osa opetussuunnitelmaa ja sisältyvät esimerkiksi terveystiedon/ympäristöopin oppisisältöihin sekä ovat osa laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

Nivelvaiheiden tuki:

Tärkeää on esi- ja alkuopetuksen tekemä yhteistyö. Elokuussa seurakunnan järjestämät ekaluokkalaisten Eppupäivät. Yläkouluun siirtymistä tukee seurakunnan, nuorisotyön ja kuraattorien yhteistyössä toteuttamat 6.luokkalaisten Kipinäpäivät toukokuussa sekä Seiskapäivät syyskuussa. Ennen yläkouluun siirtymistä kuraattorit käyvät keskustelun jokaisen kuudesluokkalaisten kanssa ja opinto-ohjaajat käyvät alakouluilla tapaamassa

tulevia yläkoululaisia. Nivelvaiheiden tiedonsiirron käytänteitä alakoulusta yläkouluun on päivitetty keväällä 2026.

Riskitekijöiden tunnistaminen:

Poissaoloissa riskitekijöitä voivat esimerkiksi olla

- useita luvattomia poissaoloja tai myöhästymisiä
- vaikeus palata kouluun loman tai sairauden jälkeen
- poissaoloja erityisesti sellaisena päivänä, jolloin on koe, esitelmä tai tietyn aineen oppitunti
- lisääntyneet käynnit kouluterveydenhoitajan luona
- jatkuva yhteydenpito kotiin koulupäivän aikana
- lisääntyneet psykosomaattiset oireet (päänsärky, vatsakipu) jotka estävät kouluun lähtemisen

Hyvät oppilas/opettaja suhteet:

Tuetaan ja arvostetaan hyviä oppilaiden ja opettajien välisiä suhteita. Opettaja pyrkii luomaan hyvän vuorovaikutussuhteen oppilaisiin sekä huoltajiin. Huoltajat voivat omalla esimerkillään tukea oppilaan ja opettajan välistä suhdetta

Oppilaiden kohtaamisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen:

Pyritään luomaan hyvinvoiva ja vuorovaikutteinen kouluympäristö, jossa jokainen tulee kohdatuksi, tuntee osallisuutta sekä kuuluvansa koulu yhteisöön. Tässä työssä ovat mukana koko koulun henkilökunta jokaisena päivänä. Esimerkiksi koulun yhteiset tapahtumat, oppilaskunnan toiminta ja välituntitoiminta tukevat näitä tavoitteita.

Positiivinen palaute ja positiiviset Wilma-merkinnät:

Opettajien tulee antaa oppilaille kannustavaa ja positiivista palautetta oppilaiden toiminnasta koulussa aina silloin kun siihen on aihetta. Positiivinen palaute tulisi kohdistaa oikeaan asiaan ja kasvun asenteeseen (ei pelkkiin suorituksiin).

Kodin ja koulun hyvä vuorovaikutus ja yhteistyö:

Luottamuksellisen suhteen luominen kodin ja koulun välille. Huoltajien osallisuutta yhteisöllisyyttä edistävässä toiminnassa tulee vahvistaa. Vahvistetaan huoltajien roolia oppilaan myönteisessä kouluun kiinnittymisessä. Vanhempainillat, koulun tapahtumat, arviointikeskustelut ja positiiviset Wilma merkinnät tukevat kodin ja koulun yhteistyötä. Hyvä kodin ja koulun välinen vuorovaikutus tukee huolista ja haasteista keskustelua.

Turvallinen oppimisympäristö:

Perusopetuslain 29 § mukaan jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opiskeluhuoltosuunnitelman osana kouluissa on suunnitelma oppilaan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Kouluissa ehkäistään kiusaamista suunnitelmallisesti ja huolehditaan turvallisesta ympäristöstä.

Yhteisöllinen opiskeluhoito:

Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 4§ velvoittaa koko oppilaitosyhteisön tukemaan toiminnallaan oppilaiden hyvinvointia ja henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. Yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, hoitajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. (Sotkamon perusopetuksen opetussuunnitelma.) Yhteisöllisen monialaisen opiskeluhoiton keinoin lisätään oppilaiden ja hoitajien osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja positiivista kouluilmapiiriä.

Oppimisen tuki ja pedagogiset ratkaisut:

Varhaisessa vaiheessa vastataan oppilaan tuen tarpeeseen, sillä ryhmäkohtainen tuki kuuluu kaikille. Kodin ja koulun yhteistyö oppilaan tuen tarpeen määrittelyssä on tärkeää. Ensisijaisia oppimisen edellytyksiä tukevia tukimuotoja ovat esimerkiksi eriyttäminen, joustavat ryhmittelyt, oppilaanohjaus ja koulunkäynninohjaajan tuki. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat yleinen tukiopeus, opetuskielen tukiopeus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Nämä on kuvattu ja avattu tarkemmin Sotkamon oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirjassa.

Jatkuva ryhmäytyminen:

Opettajien tulee omalla toiminnallaan tukea luokan jatkuvaa ryhmäytymistä. Ryhmäyttämistä on erityisen tärkeää tehdä lukuvuoden alussa sekä uuden oppilaan tullessa luokkaan kesken lukuvuoden. Pitkäänkin yhdessä olleen luokan kanssa on tärkeää tietoisesti tehdä luokkaa ryhmäyttävää toimintaa ympäri lukuvuoden. Materiaalivinkkejä löytyy hyvinvoinnin vuosikellosta. Yläkoulussa kumminuorisotyöntekijät ovat osaltaan tukemassa luokkien ryhmäytymistä.

Koulun toimijoiden vuorovaikutus, yhteistyö ja hyvinvointi:

Kaikilla koulussa toimivilla toimijoilla on jaettu ymmärrys koululäsnäolon merkityksestä ja sitä vahvistavista toimintatavoista. Yhteistyötä tehdään monialaisesti yhdessä osana oman työn toteuttamista.

Poissaolojen merkitys oppimisen ja hyvinvoinnin riskitekijänä ymmärretty:

Koulun toimijoilla, oppilailla ja huoltajilla on yhteinen näkemys ja ymmärrys siitä, että poissaolot voivat vaarantaa oppilaan oppimista ja hyvinvointia. Pidetään poissaolojen ennaltaehkäisyä merkityksellisenä.

2.2. KOHDENNETUT TOIMET

Kohdennetut toimet otetaan käyttöön, kun oppilaan poissaolot ylittävät 100 tuntia ja oppilaan oppimisesta tai hyvinvoinnista on noussut huoli. Tässä vaiheessa pidetään yksilökohtainen opiskeluhoitopalaveri. Tarvittaessa huolen ilmetessä kohdennetut toimet voidaan ottaa käyttöön vaikei 100 tunnin raja olisi vielä täynnä.

Poissaolojen taustasyiden selvittäminen:

Matalan kynnyksen työkalu koulunkäytikyvyn arviointivälineeksi on Koulunkäytikyvyn arviointiseula (toimintakykyarvio.fi), joka täytetään anonymisti yhdessä oppilaan, huoltajien ja mahdollisten muiden ammattilaisten kanssa. Opettajan apuna taustasyiden selvittämisessä on terveydenhoitaja/ kuraattori/ erityisopettaja. Taustasyiden selvittämisessä keskusteluiden ja havainnoinnin lisäksi opiskeluhoollon henkilöstö voi hyödyntää koulupoissaolokyselyitä (esimerkiksi SRAS-R ja ISAP). Poissaolojen taustalla voi olla hyvin monenlaisia syitä ja näiden selvittäminen on välttämätöntä, jotta tukitoimet kohdistuvat oikeisiin asioihin. Näitä voivat olla esimerkiksi kaverihuolet, motivaatio-ongelmat, oppimisvaikeudet, eroahdistus, fyysiset oireet, masennus/ahdistuneisuus, jännitys, vaikeudet kotona tai opettajan kanssa.

Yksilöllinen suunnitelma läsnäolon tukemiseksi:

Yksilökohtaisesti määritetään mahdollisimman tarkasti eri toimijoiden roolit, vastuut ja toimenpiteet. Tehdään yksilöllinen suunnitelma ja sovitaan sille seuranta. Yksilöllinen suunnitelma kirjataan palaverista tehtävään opiskeluhoitokertomukseen ja mahdollisiin pedagogisen tuen asiakirjoihin.

Monialainen yhteistyö ja konsultaatio:

Yksilökohtaiseen opiskeluhoitopalaveriin pyydetään yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa mukaan kaikki ne toimijat, jotka toimivat oppilaan hyvinvoinnin parhaaksi tai joiden olisi tärkeää olla mukana pohtimassa toimia oppilaan hyvinvoinnin turvaamiseksi. Jos joku asiantuntijoista ei pääse paikalle, voidaan häneltä pyytää konsultaatio. Monialaisen yhteistyön tahoja voivat olla esimerkiksi terveydenhoitaja, erikoissairaanhoido, kuraattori, erityisopettaja, eri terapeutit ym. Palaverista tehdään opiskeluhoitokertomus.

Kohdennettu ja tehostettu poissaolojen seuranta:

Luokanopettajan/ luokanohjaajan on seurattava tehostetusti oppilaan poissaoloja viikoittain sen jälkeen, kun oppilaalla on 100 tuntia poissaoloja täynnä. Poissaolojen edelleen jatkuessa kohdennettuja toimia on tehostettava.

Tarvittavat oppimisen tukitoimet:

Millä tavoin oppilaan oppimista voidaan tukea? Onko kaikki oppimisen edellytyksiä tukevat tukitoimet kokeiltu/käytössä? Yhdessä erityisopettajan ja huoltajien kanssa voi pohtia, mitkä tukitoimet auttaisivat oppilasta.

Yksilölliset ja yhteisölliset kohdennetut toimet:

Mistä opiskeluhuollon palveluista oppilas voisi hyötyä? Mitä toimia voidaan tehdä yksilöllisesti tai kuinka yhteisöllisesti voidaan tukea kouluun kiinnittymistä.

2.3. VAHVA TUKI

Vahva tuki otetaan käyttöön jokaiselle oppilaalle, jolla poissaoloraja 200 tuntia on ylittynyt. Vahvassa tuessa vahvistetaan kohdennettuja toimia ja näiden lisäksi otetaan käyttöön vahva tuki.

Kodin, koulun ja koulun ulkopuolisten toimijoiden koordinoitu yhteistyö:

Yksilökohtaisessa opiskeluhoitopalaverissa mietitään hyvin tarkasti eri toimijoiden kanssa, kuka tekee ja mitä tekee. Jaetaan vastuut ja sovitaan seuranta. Sovitaan, kuka koululla on vastuuaikuinen, jolla on oppilaan kokonaistilanne tiedossa. Vastuuaikuinen pitää säännöllisesti yhteyttä oppilaaseen ja huoltajiin. Opiskeluhoitopalaveriin kutsutaan yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa mukaan kaikki ne monialaiset ammattilaiset, jotka ovat oppilaan hyvinvoinnin turvaamiseksi tärkeitä olla paikalla. Palaverista tehdään opiskeluhoitokertomus.

Yksilökohtainen tuki ja hoito:

Jokaisen oppilaan kohdalla on moniammatillisesti pohdittava yksilöllinen tuki ja hoito. Ohjataan oppilas tarvittavien palveluiden piiriin: sosiaalitoimi, terveydenhuolto, nuorisotoimi.

Pedagoginen tuki ja erityiset opetusjärjestelyt:

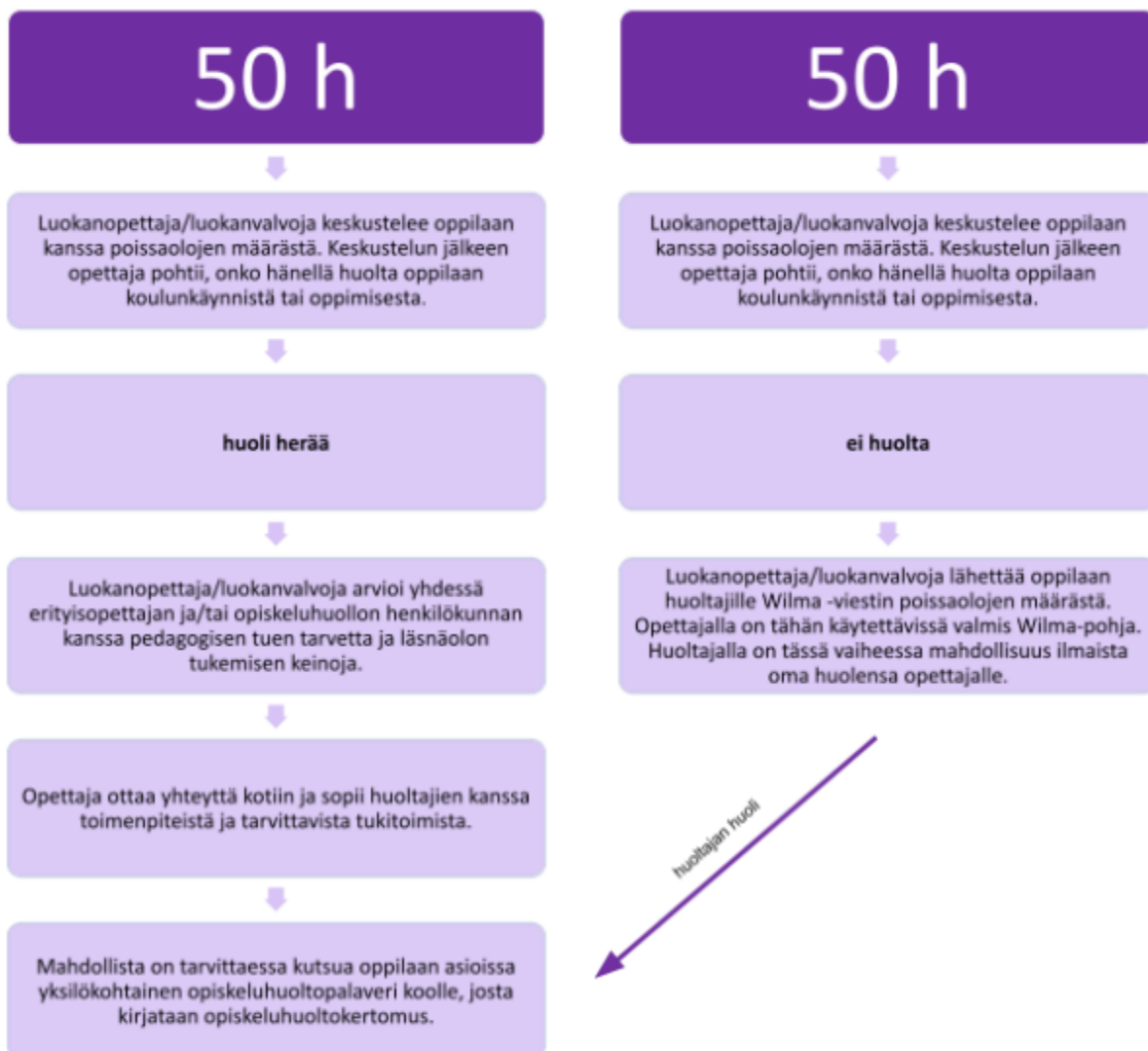
Moniammatillisesti tarkistetaan oppilaan pedagogisen tuen tarve ja tehdään tarvittavat pedagogiset ratkaisut. Opetusjärjestelyillä tarkoitetaan työ- ja toimintatapoja, joissa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset oppimis- ja kehitystarpeet. Ensisijaisesti pyritään tukemaan oppilaan opiskelua hänen omassa oppimisympäristössään siten, että opetussuunnitelman tavoitteet saavutetaan. Esimerkiksi oppilas käy koulussa sen verran kuin kykenee ja suorittaa koulua osittain kotona tai oppiaineita voidaan eriyttää tai tehdä painoalueittain.

Jos oppilas ei käy koulussa lainkaan, on oppilaan kohdalla mietittävä tukitoimet yksilöllisesti. Vaatii aikaa, kärsivällisyyttä ja tiivistä yhteistyötä oppilaan, huoltajien ja eri ammattilaisten kanssa, jotta oppilaalle saadaan yhdessä rakennettua riittävä yksilökohtainen tuki.

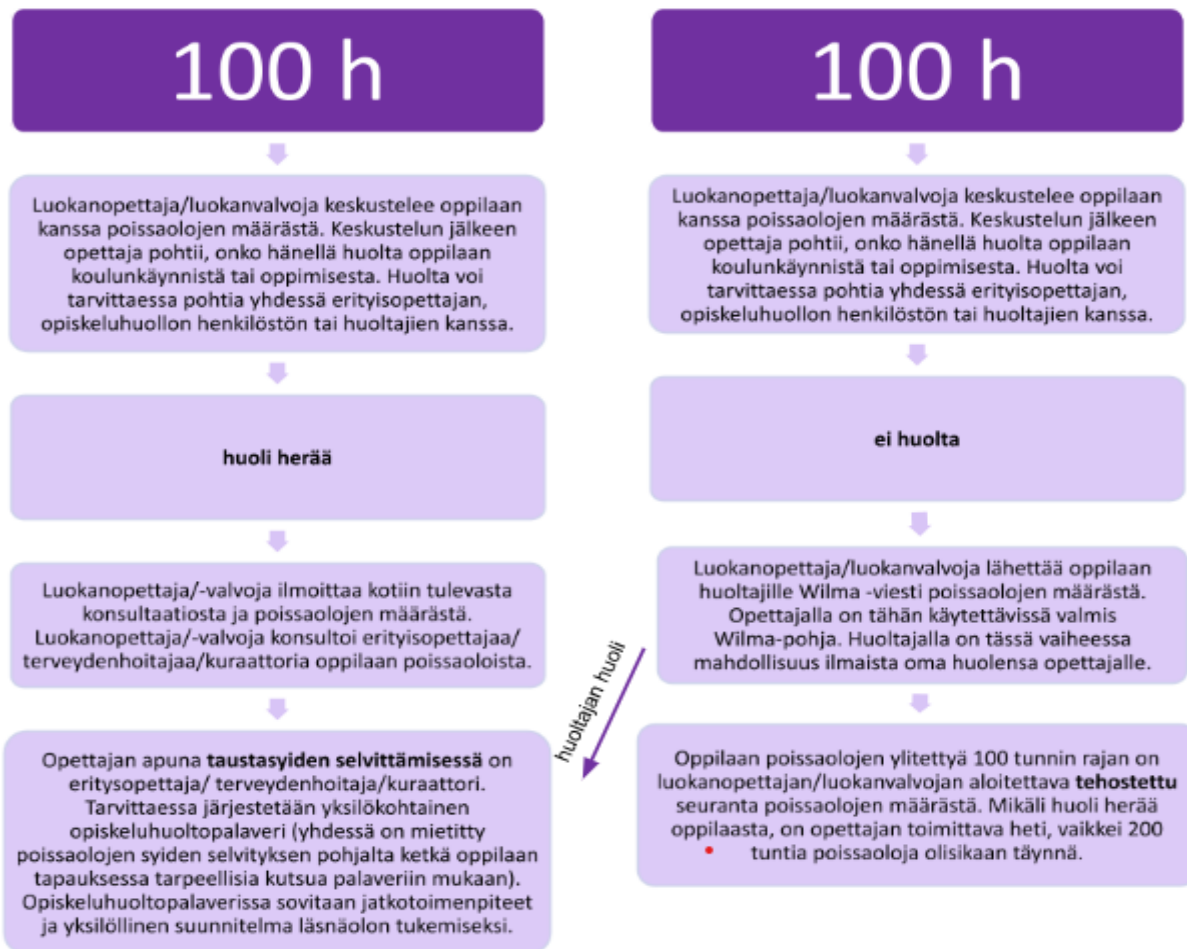
3. POISSAOLORAJAT

Poissaolorajat ovat 50, 100 ja 200 tuntia. Jokaisen tuntirajan kohdalla on kerrottu, mitä sen kohdalla tulee opettajan tehdä. Huoltajilla on mahdollisuus yhdessä luokanopettajan/luokanohjaajan kanssa käydä keskustelua oppilaan poissaoloista ja mahdollisesta huolesta, mikä on syntynyt oppilaan oppimisesta tai hyvinvoinnista.

3.1. RAJA 50 TUNTIA

3.2. RAJA 100 TUNTIA

3.4. RAJA 200 TUNTIA

